

DESCOBERTA DE LA COL·LECCIÓ

Klee Sucre Àngel Ferrant Miró Alber-
to Sanchez Fontana Dubuffet Will Fa-
ber Oteiza Pic Adrian Eudald Serra
Clave Palazuelo Viola Tharrats Brossa
Beuys Rafols Casamada Lapiès Roma
Valles Broodthaers Bechtold Cuixart
Marcel Martí Maria Merz Guinovart
Rauschenberg Millares Ponc Subi-
rachs Cardona Torrandell Judd Ville-
lia August Puig Hernandez Pijuan Mo-
rris Byars Gordillo Pistoletto Manzo-
ni Fina Miralles Mensa Benet Rossell
Buren Penck Artigaau Arranz-Bravo
Noguera Llena Miralda Muntadas
Bartolozzi Chancho Llimos Angels
Ribe Francesc Abad Zorio Boltanski
Kiefer Long Navarro Aguilar Serra
de Rivera Solana Zush Gerhard Merz
Angeles Marco Carles Pujol Francesc
Torres Campana Bruto Jordi Cerda
Deacon Garcia Sevilla Pazos Vila-
decans Calvo Tena Grau Farg Amat
Trockel Juan Munoz Guillen-Bal-
mes Rom Sicilia Usle Espaliu Badio-
la Houshiary Plensa Jana Ster-
bak Antoni Abad Barcelo Condo
Perejaume Aballí Urzay Lopez Cuen-
ca Basquiat Agut Colomer Robles
Guzman Ana Prada Grup de Treball

La col·lecció del MACBA i el seu context històric

La col·lecció del MACBA, que es troba en procés de formació a partir dels fons procedents de les institucions que formen el consorci del Museu, se centra en l'art de la segona meitat del segle XX. La col·lecció vol articular-se a l'entorn de situacions d'encreuament que permetin establir lligams significatius entre la creació artística contemporània a Catalunya i les tendències internacionals que hi estan més vinculades.

La col·lecció aspira a trobar d'aquesta manera la seva identitat pròpia, a elaborar el seu discurs propi, a construir una relació específica - basada en el diàleg amb els artistes - amb la situació artística dels nostres dies.

La col·lecció ha de servir per reconstruir la memòria d'un lloc específic, però també per generar noves idees, noves preguntes de cara al futur. Però per això convé que sapiguem quin és el nostre punt de partida. Partim, en aquest sentit, d'uns fons diversos constituïts en moments diferents i per persones que actuaven amb criteris distints. La qualitat de les obres, i determinats períodes no prou ben representats, se'n ressentien a vegades. Però, amb tot, podem començar a explicar algunes coses, i, sobretot, podem començar a preguntar-nos-en moltes d'altres.

Històricament, la col·lecció comença - tret d'algunes obres de referència anteriors - a finals dels anys quaranta, i continua fins a les creacions més recents, més actuals. És, doncs, una col·lecció resoludament contemporània.

El que segueix tracta de situar les obres i els artistes de la col·lecció en el seu context històric.

En els anys quaranta, acabada la guerra civil, són ben pocs els artistes que a Espanya es resisteixen a l'academicisme oficial. D'altres van haver-se d'exiliar, o van guardar un cautelós silenci. Entre els que van reprendre la renovació artística iniciada els anys trenta cal destacar Àngel Ferrant i el grup d'intel·lectuals i artistes que van publicar la revista *Dau al Set*. Les referències més manifestes per aquests artistes eren el dadaisme i el surrealisme, i, molt especialment, Joan Miró, Alexander Calder - en el cas d'Àngel Ferrant -, i Paul Klee.

No va passar el mateix en la dècada dels cinquanta. Després del triomf dels aliats, la situació a Espanya va començar a ser una mica més suportable. Atenent solament a la situació artística, es pot parlar d'un

moment de ruptura en què l'informalisme i, en menor mesura, les tendències de tipus analític, van permetre enllaçar l'art espanyol amb l'internacional. L'any 1957 és, en aquest sentit, clau. Apareixen nous grups, i artistes com Jorge Oteiza, Eduardo Chillida, Modest Cuixart i Antoni Tàpies reben els primers premis internacionals. L'Espanya del desenvolupament comença a donar els primers passos. S'obren galeries d'art a Barcelona i Madrid - Gaspar, Juana Mordó, Theo,...- apareixen revistes dedicades a les noves tendències i hi ha un viu debat artístic.

El moment va ser decisiu per al futur. Al llarg dels anys seixanta, l'art informalista espanyol va aparèixer davant el món com el ressorgir d'una tradició renovada. L'any 1960, el Museu d'Art Modern de Nova York va organitzar l'exposició *New Spanish Painting and Sculpture*, en la qual van figurar els grans informalistes que podien per la seva obra comparar-se amb els millors artistes internacionals d'aquell moment.

Tot i que era original, l'art espanyol tenia certes afinitats amb l'expressionisme abstracte americà i el tachisme de França. Igual que els seus equivalents en altres països, aquest art expressava la llibertat i el valor de l'acte humà individual enfront de la creixent tendència del consumisme, la industrialització i una societat progressivament deshumanitzada. A més, era un art presumiblement revolucionari, encara que en uns termes abstractes i una mica el·líptics.

El reconeixement internacional coincidiria amb una ampliació de les opcions i corrents. Primer va ser l'informalisme i la pintura matèrica, després, i com a tendències desenvolupades com a reacció a aquell, el "pop"- força diferent del Pop Art anglosaxó que els artistes espanyols van conèixer a través dels mitjans de comunicació -, l'abstracció geomètrica i, finalment, les noves figuracions, entre les quals destaca l'anomenat "realisme crític". Els anys seixanta són, també, els d'afirmació d'un compromís ideològic i de protesta política a través de l'art.

Aquest període de canvi i ruptura queda enrera - malgrat que molts dels artistes d'aquella època continuïn creant obres d'excel·lent qualitat - amb la irrupció en els anys setanta del conceptualisme i d'una nova generació de joves pintors que, amb un nou sentit eclèctic de la figuració i de la pintura, acabaran per imposar la seva nova manera de veure en els anys vuitanta.

La dècada dels setanta va estar així presidida pel debat sobre els nous i els vells mitjans expressius, la crítica a la institució artística i la desmitificació de l'obra, l'atenció a la relació art-comunicació, i, en un segon pla, com un teló de fons no menys important però que la disputa amb els conceptuals, la recuperació de la pintura i l'oposició entre abstractes i neofiguratius.

Un fet només aparentment anecdòtic com va ser la inclusió de Miquel Barceló a la Documenta de Kassel de 1982 va actuar com a catalitzador d'una situació que s'anava gestant en els anys anteriors. Amb la consolidació de la democràcia a Espanya, sorgeixen un nombre important d'artistes - la majoria molt joves - amb inquietuds que si bé no són cap d'elles una novetat en si mateixa, representen nous camins i obren noves possibilitats al discurs artístic.

Sota l'hegemonia d'un primer neoexpressionisme bastant eclèctic i d'una genèrica definició postmoderna, els anys vuitanta, i també els anys noranta, es caracteritzen per alguns dels següents trets: el retorn al plaer de pintar, la visió retrospectiva de la història social, política i artística, el paper social de l'art i la funció pública de l'escultura, la tendència a fer obres per llocs específics o instal·lacions, l'exploració de les possibilitats dels diferents mitjans, i molt especialment de la fotografia i el vídeo i els apropiacionismes d'imatges o de productes de tota mena.

A part les tendències com ara el neoexpressionisme ja citat, la transavantguarda, el Wild Painting (pintura salvatge), la nova escultura britànica, el graffiti americà, es de destacar un bon nombre d'artistes amb poètiques molt personals que d'una manera general podem anomenar conceptuals. Un altre fenomen interessant és sens dubte el naixement de la crítica feminista i la irrupció d'un nombre espectacular d'interessants dones artistes.

Els artistes més joves que han aparegut a partir de mitjans dels vuitanta accepten amb naturalitat la multiplicitat, l'heterogeneïtat i la provisionalitat com part fonamental de la seva experiència. Són conscients de la necessitat de qüestionar tota noció de la representació de la realitat, de trobar noves imatges d'acord amb la vida en les societats de l'alta tecnologia i de passar amb qüestió tot sistema totalitzador. En tots ells podem veure propostes capaces de fer-nos reconsiderar el que hem après fins ara i de revelar-nos amb major amplitud la nostra relació amb els altres i amb la vida en general.

Miquel Molins
Director
MACBA

DESCOBERTA DE LA COL·LECCIÓ

Estructura de l'exposició

Descoberta de la Col·lecció, que ocupa dues plantes del museu, s'estructura cronològicament a tres nivells:

La primer part, històrica, mostra una seqüència cronològica del període comprés entre els anys 40 i la primera meitat dels 80. El conjunt està constituït per figures i moviments que, amb la perspectiva atorgada pel distanciament del temps, compten ja amb el reconeixement de la historiografia artística. S'inicia - després d'una breu introducció amb **Joan Miró**, **Paul Klee** i **Josep M. de Sucre** - amb les obres corresponents al grup *Dau al Set*, amb olis i dibuixos de **Joan Ponç**, **Modest Cuixart**, **Antoni Tàpies** i **Joan Josep Tharrats**. Així mateix, estan representats **August Puig** i **Eudald Serra**.

Segueix l'Informalisme a Catalunya, amb el protagonisme de Tàpies dins la vessant matèrica del mateix, si bé es tracta de no oblidar corrents com la *tatxista* o l'espacialista. Aquest apartat compta amb treballs de **Manuel Viola**, **Joan Josep Tharrats**, **Josep Guinovart**, **Modest Cuixart**, **Antoni Tàpies**, **Manuel Millares**, amb la presència d'alguns artistes internacionals clàssics de l'època, com **Jean Dubuffet** o **Lucio Fontana**. **Ángel Ferrant**, **Alberto Sánchez** i **Josep M. Subirachs** puntegen aquest àmbit amb les seves escultures.

L'espacialisme de **Will Faber** i **Pic Adrian**, acompanyat de la subtil presència de **Moisès Villèlia**, introdueixen els treballs que compten amb la utilització de materials en brut, com les fustes policromades o els papers pintats de **Josep Guinovart**, **Albert Ràfols Casamada**, **Antoni Tàpies** o **Antoni Clavé**. **Robert Rauschenberg**, des de la seva posició internacional -certament distanciada, però coincident en el temps i amb determinats plantejaments conceptuals formals- utilitza el cartró de refús i apunta al *Pop* que, devers els anys 70, comença a introduir-se a Catalunya.

Entre les reaccions que suscita l'Informalisme, una de les més destacades és la dels figuratius que, primer de la mà d'uns més àcids i irònics **Armand Cardona Torrandell** o **Carlos Mensa**, i més tard amb la nova figuració o nova realitat d'**Eduard Arranz-Bravo**, **Rafael Bartolozzi**, **Francesc Artigau** o la més surreal de **Xavier Serra de Rivera**, sense deixar de banda una figuració, més onírica, del tot original, com és la de **Zush**.

La introducció de l'objecte en la pintura de l'època no pot deixar de ser interpretada com una més de les influències que afectaren els anys 70 i algunes de les pintures de **Joan Pere Viladecans**, amb el seu caràcter volgutament objectual o tridimensional, en són l'exemple paradigmàtic. Però l'objecte dins l'art

tenia una llarga tradició que s'ha de remuntar a alguns surrealistes destacats com **Marcel Broodthaers** i, pel que fa al nostre país, als *poemes-objecte* de **Joan Brossa**. Quan l'objecte subjecte de reflexió és el propi artista o, com en el cas de **Piero Manzoni**, el seu hàlit vital, ens estem apropant a l'art del concepte.

Aquesta reflexió sobre l'objecte, sobre el concepte va experimentar una eclosió important a Catalunya amb l'aparició dels artistes conceptuals, amb el denominat **Grup de Treball** en un primer moment i amb les personalitats d'**Antoni Muntadas**, **Francesc Torres**, **Francesc Abad**, **Fina Miralles**, **Carles Pujol**, **Benet Rossell**, **Àngels Ribé**, **Antoni Mercader**, etc., o d'**Antoni Miralda**, **Robert Llimós** i **Antoni Llena**, entre d'altres.

El contrapunt al conceptualisme el donen els representants de la *pintura-pintura* dels 70, com **Joan Hernández Pijuan**, **Albert Ràfols Casamada**, **Manuel Tena**, **José Manuel Broto**, **Xavier Grau** o l'obra de **Luís Gordillo**. El darrer àmbit d'aquesta primera part de l'exposició està protagonitzat pels artistes que van sorgir amb força durant els primers 80 i van ser els representats de les denominades neoexpressionismes: **Miquel Barceló**, **José M. Sicilia**, **Ferran Garcia Sevilla**, **Frederic Amat**, **Jaume Plensa**, **A.R. Penck**, **Jean-Michel Basquiat**, **George Condo**, entre d'altres.

La segona part de l'exposició presenta, bàsicament, obra produïda al llarg de la darrera dècada per alguns artistes, l'obra dels quals resulta significativa pel museu, especialment per pertànyer a l'àmbit geogràfic dins el qual el MACBA ha d'incidir i perquè l'impacte contundent de la seva obra es deixa sentir en la producció d'altres artistes de la seva generació i de les més joves. Alguns dels noms representats són **Miquel Barceló**, **Ferran Garcia Sevilla**, **Antoni Muntadas**, **Juan Muñoz**, **José M. Sicilia**, **Susana Solano**, **Sergi Aguilar**, **Zush**.

La tercera part de l'exposició, que representa la mirada prospectiva del Museu, es centra en algunes de les personalitats de joves artistes que compten ja amb una trajectòria de treball i expositiva molt important, les obres dels quals els assenyalen com a influents en els propers anys. S'hi presenten obres d'artistes com **Antoni Abad**, **Ignasi Aballí**, **Pep Agut**, **Carmen Calvo**, **Victòria Civera**, **Jordi Colomer**, **Pepe Espaliú**, **Ramon Guillén Balmes**, **Federico Guzmán**, **Rogelio López Cuenca**, **Perejaume**, **Ana Prada**, **Joan Rom**, **Jana Sterbak**, **Rosemarie Trockel**, **Dario Urzay**, etc.

L'exposició s'arrodoneix amb la presentació d'algunes de les obres emblemàtiques de la Col·lecció als espais de circulació del museu, pertanyents a artistes com **Joseph Beuys**, **Christian Boltanski**, **James Lee Byars**, **Alexander Calder**, **Richard Deacon**, **Shirazeh Houshiary**, **Anselm Kiefer**, **Richard Long**, **Mario Merz**, **Robert Morris**, **Miquel Navarro**, **Jorge Oteiza** i **Michelangelo Pistoletto**, entre d'altres.